

SUKNO (WOOL TRADE)

Sukno to tkanina wełniana, zgrzebna (z pierwszego etapu przeróbki runa owczego), powierzchniowo spilśniana (przez co uzyskuje większą gęstość i wytrzymałość), drapana (w celu uzyskania okrywy runowej) i strzyżona (w celu skrócenia i wyrównania okrywy runowej).

Wytwarza się je najczęściej z czystej (100%) przędzy wełnianej zgrzebnej, barwionej w surowcu. Tkanina surowa przeznaczona na sukno ma nieco mniejszą licznosc nitki (gęstość) niż inne tkaniny płaszczowe, ponieważ podczas spilśniania następuje bardzo duży skurcz, zarówno wzdłuż wątku (poprzeczny), jak i wzdłuż osnowy (podłużny).

Sukna to tkaniny ciężkie. Posiadają dobre właściwości termoizolacyjne, są wodoodporne i chronią przed wiatrem.

Wikipedia

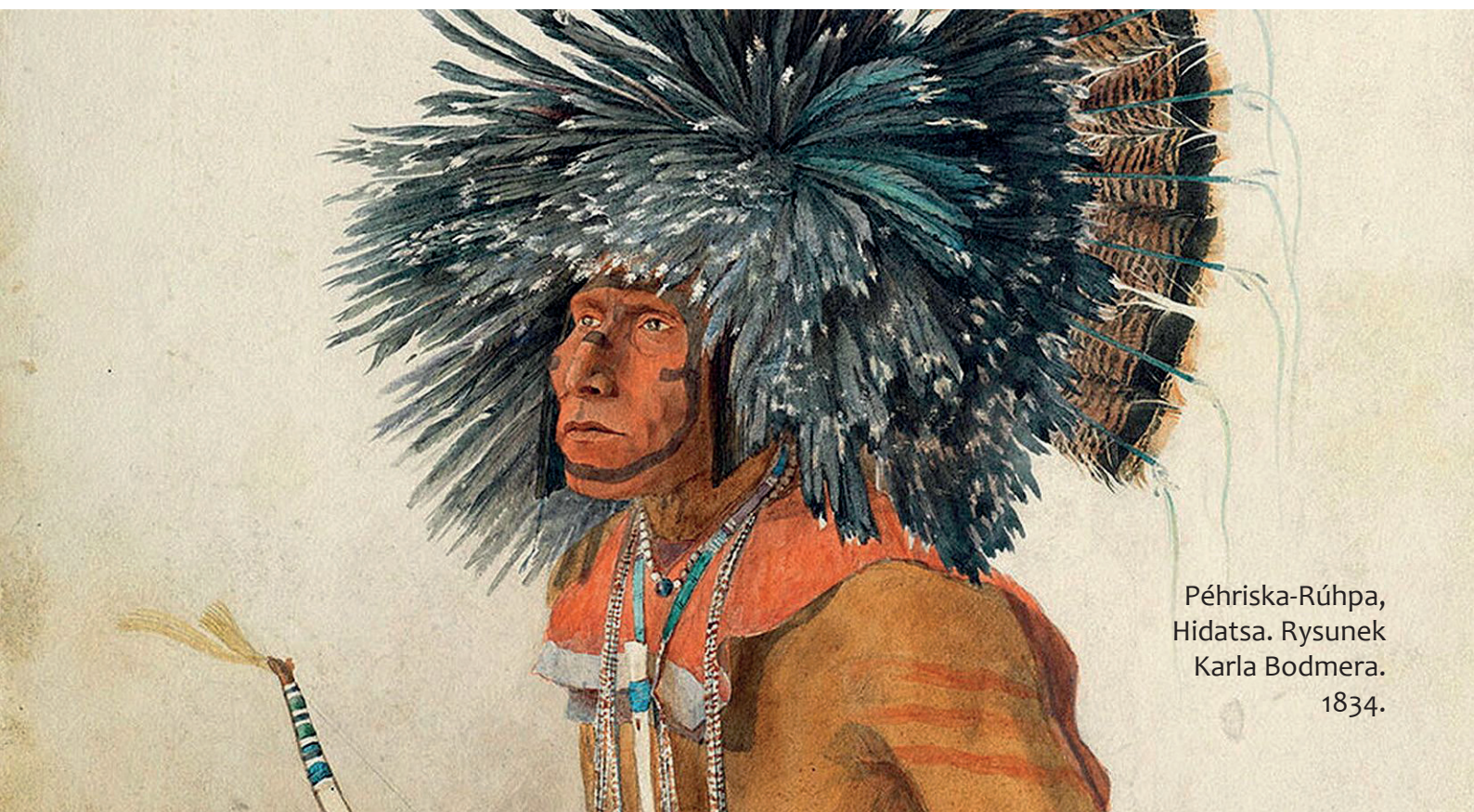
Poniższy artykuł na temat sukna został po raz pierwszy zaprezentowany przez Carolyn Corey podczas 8. dorocznego seminarium Indian Równin, „Artifacts-Artifakes”, w Buffalo Bill Historic Center w Cody, Wyoming, we wrześniu 1984 roku. Skrawki starej tkaniny w kolekcji autora pochodzą z kolekcji Milтона Chandlera dzięki uprzejmości Richarda Pohrta.

Sukno z białą krajką (White Selvedge Trade Wool)
Niedobarwiona krajka (Undyed Selvedge)
Pozostawiona krajka (Saved List*).

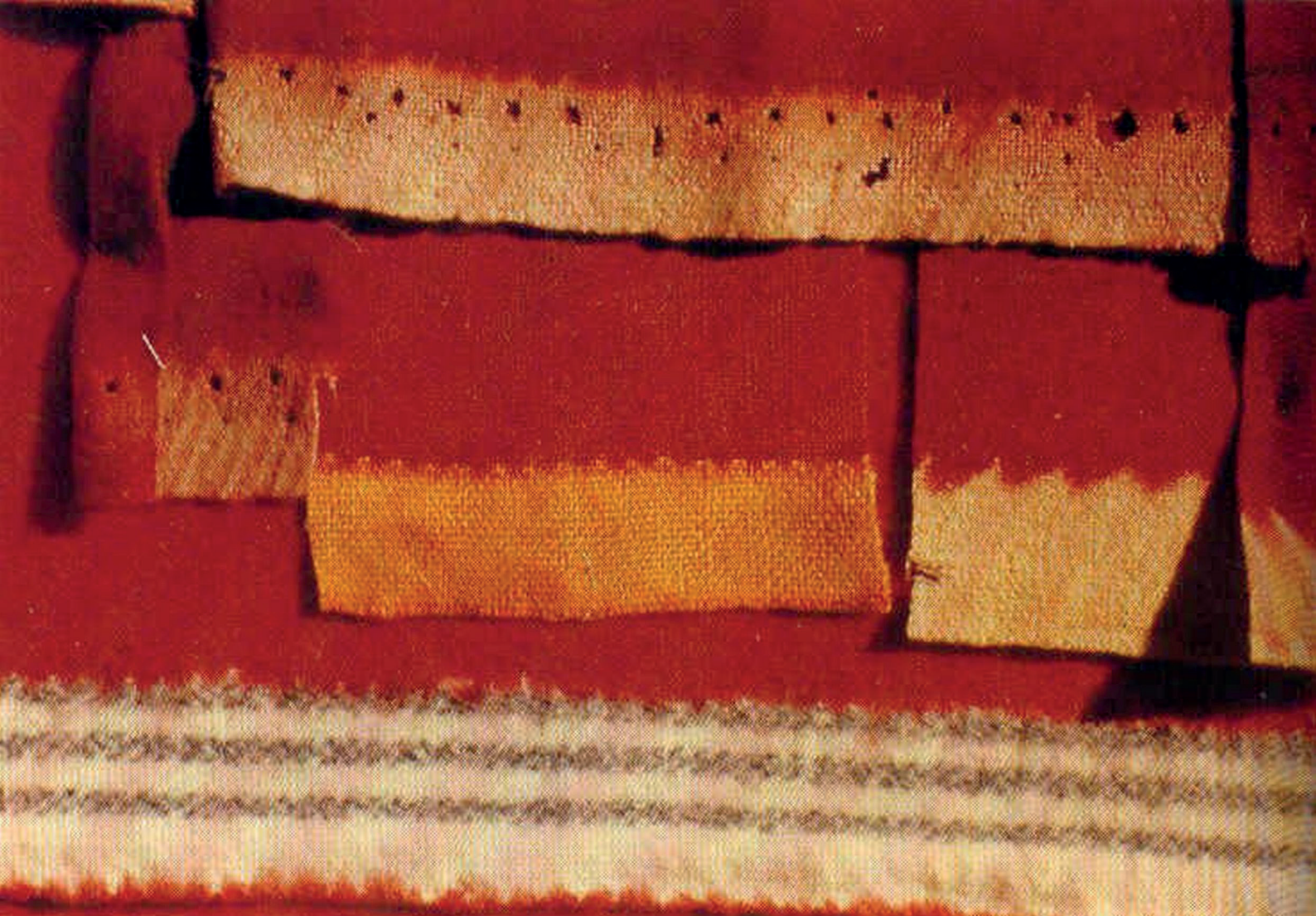
Sukno o powyższych terminologiach jest zwykle granatowe (indygo) lub czerwone i wyróżnia się białą (niebarwioną) krajką (krawędzią), która uczyniła je najbardziej popularnym i szeroko rozpowszechnionym sukniem wśród Indian północnoamerykańskich już w 1700 roku. Najpopularniejszym kolorem sukna był indygo (granatowy), który był używany do produkcji damskich sukienek, męskich przepasek, leggionów i koców.

***Saved List** to ręczny proces polegający na pozostawianiu białej krajki. Określenie „Saved List” było używane we wczesnych księgach handlu futrami.

Sukno w kolorze czerwonym było wysoko cenione ze względu na kolor, który traktowano jako święty. Często przedstawiany na obrazach Bodmera przedstawiających plemiona Górnej Missouri, w latach 30. XIX w. (patrz *People of the First Man*). Wykorzystywano je do wykańczania tarcz, ceremonialnych i wojennych regaliów, toreb na fajki, pokrowców na grzechotki, dodatków do pióropuszy wojennych, owijek w świętych zawiniątkach, itp.

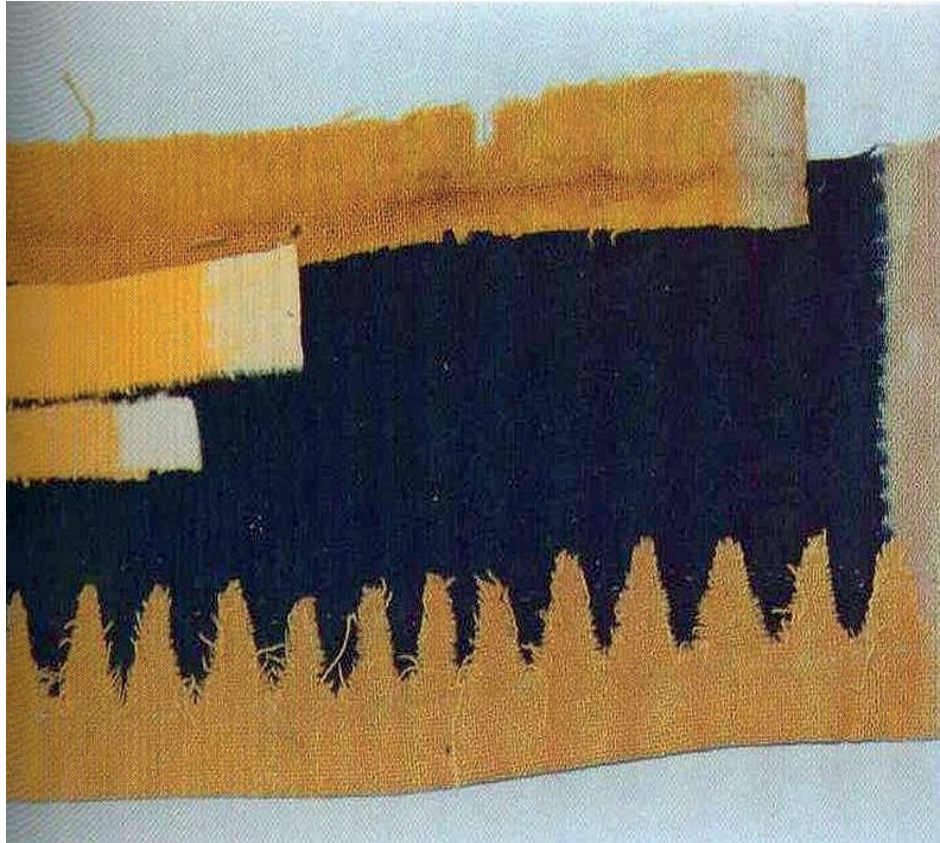
Péhriska-Rúhpa,
Hidatsa. Rysunek
Karla Bodmera.
1834.

Istniało wiele odmian odcieni czerwieni. Jasna czerwień była bardzo wczesnym kolorem (popularnym w mundurach wojskowych) nazwanym „Stroudwater Red” ze względu na okolice Anglii, gdzie dzięki wodzie i wysokiej jakości przędzy uzyskano doskonałą wełnę i odcień czerwieni. Wariacje obejmowały wiele odcieni czerwieni, zwłaszcza po wynalezieniu barwników syntetycznych w 1862 roku. Jedynym nowym przykładem na tym zdjęciu jest sukno w paski na dolnej krawędzi; to sukno było znane jako „Hudson’s Bay stroud”. Przedstawiony egzemplarz został zakupiony w Kanadzie w 1976 roku, ostatnim roku jego produkcji. Zwróć uwagę na różnice w starych krajkach i brzegach krajki (niektóre mają czerwone prześwity); także różnice w fakturze, rozmiarach krawędzi zębów oraz stopniach zażółcenia. Żółknięcie z wiekiem wpływa również na kolor czerwony, czyniąc go matowym czerwono-pomarańczowym.

Stomick-Sosack, wódz Czarnych Stóp Kainai.
Rysunek Karla Bodmera. 1833.

UWAGA: nowa krajka wełniana jest biała. Stara tkanina żółknie z wiekiem i pod wpływem światła. Ponadto tekstura, kolor barwnika i splot wykazują znaczące różnice: nowoczesne przedsiębiorstwa produkują wełnę o splotcie skośnym, a nie zwykłym splotcie prostym (znanym jako „gładki”). Nowe wyroby wełniane nie są szorstkie, ale miękkie, jak dyktuje przemysł odzieżowy. Naturalny kolor indygo ciemnieje pod wpływem światła, dzięki czemu nawet wczesne tkaniny są rzadko wyblakłe. (Dopiero w 1897 roku zastosowano syntetyczne indygo). Nowoczesne kolory granatowe nie są tak intensywne i głębokie, ani tak trwałe jak stare indygo.

Jasnozielony kolor sukna z białą krajką był określana jako „zieleń trawy” (grass green) w zamówieniach American Fur Company z 1828 roku. Dziś nadal jest bardzo poszukiwany w rezerwacie Wron do produkcji prestiżowych sukni zdobionych zębami jelenia wapiti. W przeciwieństwie do sukna barwionego indygo, zieleń jest bardzo ulotna i drastycznie blaknie pod wpływem światła, tak więc większość XIX-wiecznych tkanin ma obecnie barwę oliwkową, a nie intensywną oryginalną zieleń Kelly*. Zobacz przykład z ok. 1875 r. (prawy górny róg na zdjęciu), który nie został wystawiony na działanie światła; pokazany obok fragmentu przepaski Indian Nez Perce z XIX wieku, który wyblakł.

Żółty kolor sukna również łatwo blaknie, chociaż używano wielu odcieni, od głębokiej musztardy przez cytrynowy żółty (po lewej stronie na zdjęciu) do bladożółtego starego (wyblakłego) używanego przez Siuksów do wiązania legginsów. (UWAGA: biała krawędź jest ledwo dostrzegalna.) Była również używana jako wykończenie koców, pióropuszy itp., ale rzadko widywano ją w postaci całych ubrań. Na płaskowyżu znaleziono też magentę i fiolet z białą krajką, choć pojawiały się one rzadko.

Carolyn Corey

Tłumaczenie
i opracowanie graficzne
Wiesław K. Niedźwiadek

*Zieleń Kelly to intensywna zieleń, którą można znaleźć pomiędzy niebieskim i żółtym na kole kolorów. Nazwany na cześć popularnego irlandzkiego nazwiska rodowego Kelly, przypomina bujny, zielony irlandzki krajobraz. Powszechnie kojarzony jest także z barwami Dnia Świętego Patryka.